

02 MAI 2008
200800545-135

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref.:
200800545-/KOE

Vår ref.:
2008/74/PÅL

Narvik,
23.04.2008

Høringsvar til NOU 2008:3 - Sett under ett, ny struktur i høyere utdanning

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet datert den 28.01.08 hvor det inviteres til å avgi høringsuttalelse til Sjernø-utvalgets rapport NOU 2008:3 - Sett under ett, ny struktur i høyere utdanning.

I brevet presiseres det at departementet spesielt ønsker ”*kommentarer til utvalgets situasjonsbeskrivelse og forståelse av utviklingstrekk og hovedutfordringer i norsk høyere utdanning, jf. kapittel 5. Spredning av forskerutdanning i Norge, profesjonsutdanningene ved høyskolene og hensynet til konsentrert satsing innen forskning er særlig trukket fram.*”

Vår uttalelse tar i hovedsak utgangspunkt i dette. For øvrig har særlig kapittel 6 medført et stort engasjement i vår organisasjon, og vi har en del synspunkter også på dette.

Rapporten har vært behandlet i to omganger av styret ved Høgskolen i Narvik, og med utgangspunkt i styrevedtak har et bredt sammensatt internt utvalg satt seg grundig inn i rapporten og avgitt en intern uttalelse. Denne, sammen med andre uttalelser fra egne ansatte, har vært framlagt for styret som innspill til denne høringsuttalelsen.

I tillegg ble det den 28.02.08 arrangert et personalseminar for høyskolens ansatte med Sjernø-utvalgets utredning som tema. Utvalgsmedlem Peter Arbo var invitert for å presentere utvalgets innstilling og vurderinger.

Dette danner utgangspunkt for høringsuttalelsen fra Høgskolen i Narvik (HiN).

Innledning

HiN representerer det tyngste teknologiske fagmiljøet i Nord-Norge innen utdanning og FoU, og høyskolen ønsker å styrke sin posisjon som ”den teknologiske høyskolen” i landsdelen.

Majoriteten av studentene ved HiN har sin hjemmetilhørighet i Nord-Norge, og vi rekrutterer spesielt mange studenter fra de to nordligste fylkene. Etter endt utdanning tilsettes de fleste av dem i nordnorsk nærings- og samfunnsliv.

Høgskolen har i over 50 år utdannet ingeniører på alle de tradisjonelle utdanningsretninger unntatt kjemi, og har siden 1990 utdannet sivilingeniører (master i teknologi).

Høgskolen har i ca. 15 år også utdannet dr. grads kandidater i samarbeid med, i hovedsak NTNU, men også Universitetet i Tromsø og Luleå tekniske universitet. Dette har hatt stor

betydning for forskningsaktivitetene og rekrutteringen av fagpersonell til HiN. Vår ambisjon er derfor å arbeide for å oppnå egen rett til å tildele dr. grad slik at vår kompetanseprofil og forskningsaktiviteter kan styrkes ytterligere.

I neste omgang vil vi vurdere muligheten for å oppnå status som vitenskapelig høgskole forutsatt at denne institusjonskategorien vil eksistere også i framtiden.

Når det gjelder dr. grads utdanning vil vi påpeke at et utvalg med internasjonale eksperter, på oppdrag fra Forskningsrådet, i 2004 gjennomførte en evaluering av forskningen innen ingeniørvitenskap ved bl.a. HiN. I deres sluttrapport påpekes det spesielt at den største hindring for styrking av forskningen ved HiN er at vi ikke har egen rett til å utdanne dr. grads kandidater.

Det er stor etterspørsel etter de studentene vi uteksaminerer. Vårt mandat har i alle år vært å skaffe kvalifiserte kandidater til nordnorsk arbeidsliv, styrke utdanningsnivået og øke tettheten i landsdelen av godt kvalifiserte ingeniører og sivilingeniører samt sykepleiere, økonomer og realfaglærere.

I denne sammenheng kan det henvises til rapportens kapittel 12 hvor følgende klare utviklingstrekk beskrives: Stort behov for sivilingeniører og ingeniører, særlig behov for realfaglærere og stort behov for sykepleiere. Forretningsmessig tjenesteyting vil øke, noe som vil medføre økt behov for økonomer, ingeniører og sivilingeniører.

Som nevnt ovenfor tilbyr HiN per i dag alle disse utdanningene, noe som underbygger vår strategiske betydning for hele landsdelen.

Utviklingstrekk og utfordringer i norsk høyere utdanning (rapportens kapittel 5)

Rapporten har en historie- og situasjonsbeskrivelse som vi mener er riktig i grove trekk. Den påpeker særlig hvordan fristillingen og konkurransen har påvirket kvaliteten på forskning og høyere utdanning.

Rapporten antyder at høgskolene har utøvet en "kreativ" utvikling av nye studietilbud for å erstatte tapte markedsandeler, og at dette i en del tilfeller har ført til redusert fokus på kvaliteten i utdanningene. Dette er en oppfatning vi deler med utvalget.

Kostnadene som medgår til markedsføring av ulike tiltak for å lokke studenter til høgskolene er etter hvert blitt betydelige, og det kan stilles spørsmålstegn ved om dette er riktig bruk av offentlige midler.

Vi er også av den oppfatning at det har utviklet seg et kappløp mellom de store høgskolene om å bli universiteter.

Vi er i hovedsak enig i at det er behov for økt nasjonal styring av sektoren i forhold til dagens situasjon, slik at den innbyrdes konkurransen mellom lærestedene kan dempes noe.

Vi mener det er viktig å stimulere de små institusjonene i distriktene til videre faglig utvikling slik at de regionale hensyn ivaretas.

Det kan her henvises til flertallsregjeringens Soria Moria erklæring hvorfra det siteres: "*Vi ønsker vekstkraftige byer som fungerer som en drivkraft i nasjonal og regional utvikling, og vil føre en offensiv politikk for å utvikle byens fortrinn, kvaliteter og muligheter, med en sterk satsing på sosial boligpolitikk, kollektivtrafikk, utdanning og kultur*".

Videre heter det: "*Et godt utbygd regionalt universitets- og høgskolesystem og internasjonale samarbeidsordninger skal gi norske studenter det beste utdanningstilbudet, både innenfor og utenfor landets grenser.*"

HiN har, spesielt med sin teknologiske hovedprofil, en særlig rolle i Nord-Norge. Høgskolen representerer et betydelig teknologisk miljø i landsdelen på tvers av fylkesgrensene.

Av rapporten framkommer at utvalget tar utgangspunkt i at store ulikt sammensatte fagmiljø er en forutsetning for kvalitet i utdanning og forskning. Bortsett fra størrelse definerer utvalget ikke hva kvalitetsbegrepet innebærer i denne sammenheng.

Utvalgets arbeid tilkjenner en mekanisk tilnærming til kvalitetsbegrepet og forutsetter at det er proporsjonalitet mellom størrelse og kvalitet. Dette synet deler vi ikke med utvalget. Det fins mange eksempler på det motsatte, både innenfor og utenfor høgskole- og universitetssektoren.

Vi kan i denne sammenheng vise til NOKUTs evaluering av kvalitetssystemene i høyere utdanning. Der kommer flere av de små lærestedene langt bedre ut enn de store. En av hovedgrunnene til dette er gode læringsmiljø med korte avstander mellom lærere og studenter.

Vi vil derfor påpeke at smått ikke nødvendigvis er dårlig, og at det finnes en rekke eksempler både i Norge og utlandet på små og gode fagmiljøer, godt støttet av nettverk utenfor institusjonene.

At det eksisterer høgskoler i regionene som tilbyr høyere utdanning og har et aktivt FoU-miljø bidrar i høy grad til at det lokale næringslivet påvirkes og utvikles positivt. For eksempel var det en forutsetning for REC/Scancell sin etablering og utvikling av en solcellefabrikk i Narvik (med ca 300 ansatte) at det fantes en teknisk høgskole med tilhørende forskning lokalisert i byen.

At kompetansemiljøene i regionene styrkes og videreutvikles har stor betydning for vekst og verdiskapning i regionalt næringsliv. Dette er et viktig samfunnsmessig element som vi ikke finner igjen i utvalgets vurderinger.

Institusjonsstruktur (rapportens kapittel 6)

På det nåværende tidspunkt har styret ved HiN ikke tatt stilling til valg av modell eller eventuell framtidig samarbeidspartner. Dette har heller ikke departementet bedt om.

Vi mener det vil være mest hensiktsmessig at det legges opp til nasjonal styring som sikrer at de utdanningene som tilbys også ivaretar de regionale behov, og samtidig bidrar til at det er tilstrekkelig utdanningskapasitet innen yrker samfunnet har behov for.

En modell som vil forsterke sentraliseringstendensen og medføre en "filialisering" av våre utdanningstilbud er ikke ønskelig fra vår side. For mange studenter er nærhet til studiested av stor betydning, spesielt i Nord-Norge der avstandene mellom lærestedene er store. Samtidig ser vi at et utvidet og forpliktende samarbeid mellom institusjonene i landsdelen vil være en styrke på sikt.

Uansett modell er det viktig med sterk stedlig ledelse og størst mulig autonomi. Det vil være lite hensiktsmessig med en modell hvor HiNs ulike studietilbud knyttes opp til og styres av organisatoriske enheter som er geografisk plassert andre steder, og hvor HiN lokalt ikke har en felles ledelse.

I en slik modell må for eksempel medbestemmelse håndteres i forhold til den sentrale enhetsledelsen. Utfordringer vil også dreie seg om hvordan interessene til en liten enhet skal kunne ivaretas på en best mulig måte.

For sykepleieutdanningen er tilgang på praksisplasser avgjørende, og det bør ikke være for stor avstand mellom utdanningssted og praksissted. En god praksisopplæring krever tett

samarbeid mellom utdannings- og praksisinstitusjonene, et samarbeid som også ofte vil involvere lokale og regionale myndigheter.

De høyskolene som fins i landsdelen er for spredt og for ulike til at en storhøyskolemodell vil kunne utgjøre en slagkraftig enhet. Dessuten har Høgskolen i Bodø ambisjoner om å bli universitet, og i Tromsø fusjonerer høgskolen og universitet.

I Nord-Norge gjenstår da Høgskolen i Nesna, Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Harstad, Høgskolen i Finnmark og Samisk høgskole. Dette er institusjoner som er spredt over et meget stort geografisk område, noe som illustreres ved at avstanden fra Høgskolen i Nesna til Samisk høgskole i Kautokeino er på ca 1100 km.

Nettverksmodellen er en løsning som kan ivareta behovet for større fagmiljø, mulighet for forskersamarbeid, samtidig som man kan etablere tverrinstitusjonelle studieprogram. Gjennom forpliktende samarbeid kan man sikre effektiv arbeidsdeling og samordning mellom institusjonene.

Prosess- og differeringsmodellen kan være den mest hensiktsmessige i en framtidig struktur, men hvor de regionale hensyn ivaretas på en best mulig måte.

Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler (rapportens kapittel 10)

Vi støtter utvalgets forslag om å etablere virkemidler i finansieringssystemet som støtter opp om økt profilering og arbeidsdeling mellom institusjonene.

Vi mener det er behov for å forsterke stimuleringsiltakene som kan medføre økning av FoU-aktivitetene ved høyskolene. Per i dag går kun ca 10 % av de sentrale forskningsmidlene til institusjoner utenom de store universitetene, og ser man bort fra høyskolene i universitetsbyene er andelen enda mindre. Disse midlene er en viktig basis for å kunne trekke til seg flere midler fra regionalt næringsliv.

Vi anser det også som viktig å etablere stimuleringsordninger i tilknytning til høyskolens samfunnsrolle, eksempelvis når det gjelder formidling av FoU-resultater og samarbeid med nærings- og samfunnsnivå slik at institusjonenes nettverk og tilgang til kompetansemiljø utenom universitets- og høyskolesektoren kan styrkes.

Videre mener vi det er viktig å etablere insentivordninger som stimulerer til samarbeid mellom institusjonene i U&H-sektoren og instituttsektoren.

Det er også viktig å etablere en nasjonal finansiering av sentrale kunnskapskilder, noe som vil være av stor betydning for å fremme utviklingen av kunnskapssamfunnet.

Styrking av profesjonsutdanningene i høyskolene (rapportens kapittel 14)

Vi anser en styrking av de korte profesjonsutdanningene som svært viktig, og at det tilføres egne kompetanseutviklingsmidler til disse utdanningene. Det siktes her til et eget "program for kompetanseheving i profesjonsutdanningene" som nevnt i rapporten.

Vi ønsker å holde på en ordning med felles kompetansekrav for landets sykepleierutdanninger. I dag er dette løst gjennom nasjonale rammeplaner. Vi ønsker å beholde disse inntil det eventuelt kommer andre ordninger som sikrer faglige standarder og minstekrav. Vi ønsker at planene skal være utformet slik at det vil være mulig for studentene å bytte studiested underveis i utdanningen.

Internasjonalisering i høyere utdanning (rapportens kapittel 17)

Vi støtter forslaget om å styrke bevilgningene til internasjonalisering.

Høgskolen i Narvik har et relativt høyt antall utenlandske studenter, hovedsakelig fra Russland og Kina. Disse studentene representerer en betydelig ressurs, både i studietiden og når de er ferdig utdannet. De bidrar til gjensidig kulturell forståelse mellom landene.

Det vises i denne forbindelse til regjeringens nordområdestrategi hvor det bl.a. kan siteres: *”Universitets- og høgskolesystemet i nord er godt utbygget, og disse institusjonene vil spille en viktig rolle ved en økt satsing på kompetanseoppbygging i nordområdene. Det er imidlertid viktig å utvikle mer nærings- og teknologirettet utdanning i nord for å styrke koblingen til privat næringsvirksomhet. I dag finner vi sterke kunnskapsmiljøer først og fremst ved Universitetet i Tromsø og høgskolene, for eksempel i Narvik (teknologi) og Bodø (økonomi). Regjeringen ser behov for å bygge ut slike utdanninger i nord og vil stimulere til dette”.*

De fleste utenlandsstudentene gjennomfører en teknologisk utdanning ved HiN. De behersker minst tre språk (norsk, engelsk og sitt eget nasjonale språk), og den kompetansen de besitter vil ha betydelig positiv innvirkning på næringslivssamarbeid mellom de aktuelle land og Norge.

Enten de blir i Norge etter endt utdanning eller returnerer til sitt hjemland, utgjør de en betydelig mulighet for samarbeid mellom næringslivsaktører i Norge og sine respektive hjemland.

Sett i et nordområdeperspektiv er dette spesielt viktig når det gjelder de russiske kandidatene. Disse rekrutteres hovedsakelig fra nordvest Russland.

Når det gjelder de kinesiske studentene kan det henvises til regjeringens Kina-strategi hvor det bl.a. heter: *”Samarbeid innenfor kultur, utdanning og forskning er viktige virkemidler for å øke Norges kontaktflate mot det kinesiske samfunnet og styrke det bilaterale samarbeidet innenfor de tematiske satsingsområdene”.*

Sluttord

Det er et ubestridelig faktum at geografien i Nord-Norge er helt forskjellig fra de sørligere deler av landet vårt. I areal utgjør Nord-Norge mer enn 1/3 av fastlands-Norge mens folketallet kun utgjør ca 10 %.

Det er store avstander mellom byene, og landsdelen preges av spredt bosetting. Eksempelvis er avstanden landverts mellom Narvik og Bodø ca 310 km, og mellom Narvik og Tromsø ca 250 km.

Utdanningsnivået i landsdelen er relativt lavt og utflyttingen mot sør er stor, spesielt blant de unge. Det er derfor viktig at de gode kompetansemiljøene som eksisterer lokalt i landsdelen ikke utarmes, men styrkes, videreutvikles og gjøres mer attraktive slik at befolkningen i nord også i framtiden har muligheter for å kunne ta relevant utdanning i sine nærområder.

Vennlig hilsen

Per Åge Mjunggren
Konst. rektor